

JEZIK U PRAKSI

KRITIČKA PROSUDBA RAZLIČITIH NJEMAČKIH PRIJEVODNIH VERZIJA IZ OPUSA IVE ANDRICA

STOJAN VRLJIĆ

Pedagoška akademija Mostar

0. U prijevodu Andrićevih djela na njemački jezik sudjelovalo je dvadesetak prevodilaca. S obzirom na poznate književnoumjetničke vrijednosti našeg nobelovca, zanimat će nas kako su sačinjene date verzije.

I. Po mišljenju mnogih obično tri problema određuju različite prijevodne varijante¹:

1) *Problem naravi* prijevoda, koji uključuje:

- a) intuiciju ili intelekt,
- b) subjektivizaciju ili objektivizaciju,
- c) znanost ili umjetnost,
- d) odgovornost ili igru,
- e) podređenost originalu ili podređenost originala vlastitoj individualnosti;

2) *Problem ukusa* leži u različitom estetskom poimanju umjetničkog djela. Prevodilac sam odlučuje šta je primarno i dostojno prijevoda u jednom djelu. Da li su to riječi i njihov konvencionalni sadržaj?! Potvrdnim odgovorom na ovo pitanje zadovoljni su obično početnici. To je samo početak prijevoda. Tko na ovome ostane, ostaje diletant, ističu veliki znalci prijevoda. Tek majstorstvo, koje daleko nadilazi ove zahtjeve, otkriva trag i puls pjesnikove duše: tempo, ton, temperament, cjelinu...;

3) *Problem generacijskih razlika*. Isti neprolazni izvornici moraju se uvijek prevoditi iznova i prilagođavati ukusu novog vremena. Jer, i tako jednostavna rečenica kao »Ja te volim!« krila je u sebi drukčije značenje prije sto godina u odnosu na ono što skriva danas.

II. Primijećeno je da su frazemi veoma česti na Andrićevim stranicama, što doprinosi konciznosti izražavanja. Ma koliko da su frazeološke jedinice kao stalne veze riječi neshvatljive s gledišta suvremenih je-

¹ Usp. Karl Dedicius, *Slawische Lyrik — übersetzt — übertragen — nachgedichtet*, in Störig 1963, str. 451—452.

zičnih odnosa, mi ih ipak posmatramo uvažavajući činjenicu da su frazemi jezik; značenje frazema nije ništa drugo nego značenje odgovarajućeg leksema, nekog glagola, imenice itd. Samo što nosilac značenja u određenom frazemu nije jedna riječ, nego cijela grupa riječi. Kako se frazeološka jedinica sastoji od više riječi a leksom samo od jedne, nalazimo u čvrstoj vezi istu količinu značenja, koja inače otpada na jednu riječ, razdijeljenu na više riječi. Ako se frazeologizam sastoji od tri riječi (npr. *na svoju ruku*), onda na svaku riječ otpada 1/3 ukupnog značenja. Tako kod frazema preteže, u poređenju s leksomom, forma nasuprot sadržaja. Kako je slušalac navikao da po riječi dobiva 3/3 značenja, a ne 1/3, postoji mogućnost da na vlastitu inicijativu dopuni dodatno značenje.

Iz ovoga možemo izvesti zaključak, koji će ujedno biti i pravilo: slušalac ili govornik dopunjava sadržaj značenjem iz »vlastitog repertoara«. Da se s ovom dopunom ne pretjera i ne ode u krajnost, pomaže nam kontekst.

Naše razumijevanje frazema raste s brojem predloženih »stranih« primjera; s njima, ujedno, naše shvatanje ide u pravcu fleksibilnosti, a to omogućava pravedniju ocjenu frazeološke pojave u jeziku.

II. 1. Jedan od najčešćih Andrićevih frazema »s vremena na vreme« u njemačkim verzijama, bez obzira na ime prevodioca, ima uvijek isti prijevodni ekvivalent: »von Zeit zu Zeit«. To nam potvrđuju i slijedeći primjeri:

(1)

Pa i pored toga on je s *vremena na vreme* podizao pogled...
(Omerpaša Latas, 68)

Auch ohnedies hob er *von Zeit zu Zeit* die Augen...
(Omer-pascha Latas, 81, übersetzt von Werner Creutziger)

(2)

Tek s *vremena na vreme* ode do pijace na Kalenića guvnu...
(Gospodica, 14)

Nur *von Zeit zu Zeit* besucht sie den Markt auf dem Kalenić-platz...
(Das Fräulein, 13, übers. von Edmund Schneeweis)

(3)

Talasi su ga zapljuskivali i s *vremena na vreme* potpuno prelivali mutnom vodom.
(Na Drini ćuprija, 132)

Die Wellen bespülten und über-gossen sie *von Zeit zu Zeit* mit trübem Wasser.
(Die Brücke über die Drina, 107, übers. von Ernst E. Jonas)

(4)

Niko od stranaca nije mogao zamisliti kako izgleda i dokle može da ide ovaj napad skupnog ludila koji s vremena na vreme obuzima stanovništvo ovih kasaba.

(Travnička hronika, 185)

Keiner der Ausländer hatte sich eine Vorstellung machen können, wie der Ausbruch eines solchen Massenwahnsinns, der von Zeit zu Zeit die Bevölkerung dieser Kasabaen... heimsucht...

(Wesire und Konsuln, 141 übers. von Hans Thurn)

(5)

Tako je s vremena na vreme i prije bilo...

(Čorkan i Švabica, 191)

So hatte es sich auch früher von Zeit zu Zeit zugetragen...

(Čorkan, der Einäugige, und die Fremde, 164, übers. von Alois Schmaus)

(6)

S vremena na vreme, poneki od njih stane da iskucava neke svoje sate.

(Čaša, 149)

Von Zeit zu Zeit schlug eine von ihnen ihre Stunde...

(Das Glas, 168, übers. von Milo Dor und Reinhard Federmann)

II. 2. Čestotno gotovo na istoj razini jeste i frazeologizam »na svoju ruku«. Međutim, ovaj frazem u njemačkom ima više prijevodnih ekvivalenata:

(7)

Otežući reči, rekao je za glavnog tumača da je malo... onako... na svoju ruku...

(Travnička hronika, 390)

Die Worte dehnend, bemerkte er über den ersten Dolmetscher, er handle einewenig... so etwa wie... auf eigene Faust...

(Wesire und Konsuln, 294, übers. von Hans Thurn)

(8)

Bio je zaista dobar fratar i tvrd redovnik, ali je bio na svoju ruku...

(Čaša, 150)

Er war wirklich ein guter Bruder und ein kämpferischer Geist, aber er war irgendwie ein Eigenbrötler...

(Das Glas, 169, übers. von Milo Dor und Reinhard Federmann)

(9)

Ali je stariji, Luka, na svoju ruku...

(San i java Pod grabićem, 169)

Der ältere, Luka, war etwas eigen...

(Traum und Wirklichkeit, 329, übers. von Elemar Schag)

(10)

... ovaj Ljoljo čovjek na svoju ruku...

(Ispovijed, 37)

...dieser Ljoljo ein Mann von geringem Verantwortungsgefühl...

(Die Beichte, 102, übers. von Elenor Schag)

(11)

... on je već kao šegrt u jednoj galanterijskoj radnji počeo da trguje na svoju ruku.

(Gospođica, 62)

Schon als Lehrling in einer Galanteriewarenhandlung hatte Rafo auf eigene Rechnung Geschäfte zu machen.

(Das Fräulein, 76, übers. von Edmund Schneeweis)

Treba reći da je našem »na svoju ruku« najbliže njemačko »auf eigene Faust«. Ostale prijevodne varijante samo su djelomičan prijevod² našega frazeologizma. Uspoređujući značenje frazema sa značenjem leksema primijetili smo da je najmanja realizacija značenja frazeologizma jača od realizacije značenja leksema. Pa i pored toga, kako govorimo o semantičkom polju riječi tako govorimo i o semantičkom polju frazeoloških jedinica. U ovom primjeru radi se o većem i manjem semantičkom polju pojedinih frazema, što uvijek nužno vodi djelomičnom prijevodu. Značenje našega »na svoju ruku« u poređenju s njemačkim prijevodnim ekvivalentom možemo grafički prikazati na slijedeći način:

	na svoju ruku			
srpskohrvatski:	(auf eigene Faust)			
njemački:	auf eigene Rechnung	etwas eigen	irgendwie ein Eigenbrötler	ein Mann von geringen Verantwortungsgefühl

II. 3. Andrićevo »sedeti za vratom« također je u njemačkome našlo prijevodni ekvivalent u nekoliko varijanti:

² Usp. J. C. Catford, *Lingvistička teorija prevođenja* (prikaz L. Spalatin), *Suvremena lingvistika* br. 4, Zagreb, 1967, odakle je preuzet termin »djelomičan prijevod«.

(12)

... i da im vezir tu, kako su govorili »sjedi za vratom«.

(Omerpaša Latas, 9)

... denn dann hätte er ihnen ja, wie sie sich ausdrückten »immerfort im Nacken gesessen«.

(Omer-Pascha Latas, 5, übers. von Werner Creutziger)

(13)

... takav aga nije ni bolji ni duševniji, nego obično slabiji ili po prirodi manje borben i nasilan od onih krupnih aga koji »sede kmetu za vratom«.

(Priča o kmetu Simanu, 127)

... ein solcher Aga weder besser noch gottesfürchtiger, sondern zu meist nur schwächer oder von Natur weniger hartnäckig und gewalttätig als die größeren Agas, die dem Bauern »den Fuß auf den Nacken setzen«.

(Die Geschichte von Zinsbauern Siman, 80, übers. von Elemar Schag)

(14)

... kad nam ovaj ovdje sjedi za vratom i vidi se da mu niko ništa ne može.

(Šala u Samsarinom hanu, 131)

... wenn uns der da gleich vor der Tür sitzt und wenn man sieht, daß dem niemand etwas anhaben kann.

(Der Spaß in der Herberge, 150, übers. von Werner Creutziger)

II. 4. U prvom primjeru njemački prijevod »immerfort im Nacken gesessen« čini nam se veoma blizak izvorniku. Na drugom mjestu, u Priči o kmetu Simanu, »sede kmetu za vratom« na njemačkom glasi »den Fuß auf den Nacken setzen«. I Andrić je mogao reći »stati nogom za vrat«, što postoji u našem jeziku kao frekventan frazeologizam. Ali, »stati nogom za vrat« predstavlja svršenu radnju iza koje iščekujemo negativan ili (rjeđe) pozitivan razvoj situacije. Nasuprot tome, »sjediti za vratom« označava nesvršenu radnju, ali i mukotrpan život. Treći primjer je prijevod na višoj razini jer donosi nove sadržaje kojih u izvorniku nema: »vor der Tür sitzt« (biti pred vratima).

II. 5. U našem jeziku poznat je frazeologizam »nije mu se dalo u dječaci«. Teškim trenucima i velikim katastrofama narod prilazi na poseban način. Ova rečenica umiruje i tješi. Ona nije tako gorka kao istina: nije imao djece. Razlog tome je i refleksiv, koji frazeološkoj jedinici daje prizvuk sudbine i zakonitosti, objektivnosti i neminovne datosti; kao da čovjek nije više subjekt nego objekt.

U njemačkom prijevodu nalazimo dvije varijante:

(15)

Dvapat se ženio, *ali mu se nije dalo u deci.*

(Na Drini ćuprija, 174)

Zweimal hatte er sich verheiratet, *aber es stellte sich kein Kindersegen ein.*

(Die Brücke über die Drina, 141, übers. von Ernst E. Jonas)

(16)

Nije bila srećna sa čovjekom, a *nije joj se dalo u djeci.*

(Čudo u Olovu, 171)

Sie war nicht glücklich mit ihrem Mann, und auch *mit den Kindern hatte sie kein Glück.*

(Das Wunder in Olovo, 186, übers. von Alois Schmaus)

Adekvat njemačkome »mit den Kindern hatte sie kein Glück« bilo bi naše »nije imao sreće u djeci«, što pojednostavljuje i osiromašuje izvorni frazem. Jer, isto tako kažemo: nije imao sreće u kartama, nije imao sreće u piću itd., što ovoj rečenici daje prizvuk trivijalnosti. »Sreća« i »blagoslov« nisu pravi sinonimi. Stoga bih se odlučio za prijevodni ekvivalent »es stellte sich kein Kindersegen ein«.

II. 6. Slijedeći primjer donosi nam nešto što bismo mogli nazvati »suženjem semantičkog polja« frazema »u četiri oka«:

(17)

Travnički Turci su, naravno, bili izuviše mudri i ponosni da svoje uzbuđenje pokažu, ali ga u *razgovorima u četiri oka* nisu krili.

(Travnička hronika, 22)

Die Travniker Türken waren natürlich viel zu klug und zu stolz, um ihre Erregung zu zeigen, *in vertrautem Gespräch* aber verhalten sie ihren Mißmut keineswegs.

(Wesire und Konsuln, 15, übers. von Hans Thurn)

(18)

Ali to samo u *četiri oka*.

(Omerpaša Latas, 44)

Aber das geschach nur *unter vier Augen*.

(Omer-Pascha Latas, 49, übers. von Werner Creutziger).

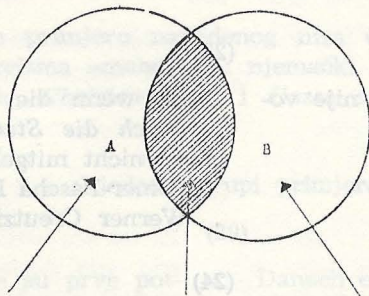
U primjeru 18 prijevod je vjeran. Primjer 17 nudi nam rješenje koje nam ne približava izvornik, ali ga zato sigurno udaljava. Jer, znamo da su razgovori »u četiri oka« povjerljivi razgovori. Ali svaki »povjerljiv razgovor« ne mora biti razgovor u četiri oka.

III. Velik broj turcizama ćini Andrićev tekst specifićnim i iziskuje dodatni napor i za prosjećno obrazovanog jugoslavenskog ćitaoca³.

Moćemo govoriti o priblićno istoj stilskoj vrijednosti tih istih turcizama i u njemaćkom tekstu, naravno ukoliko su i tamo »preneseni«. Odnos turcizama u srpskohrvatskom/hrvatskosrpskom i njemaćkom jeziku mogli bismo grafićki prikazati na slijedeći naćin:

A = srpskohrvatski

B = njemaćki

individualna ili grup-
nospecifićna upotreba
jezika od strane go-
vornika »A«
(I. Andrić)

za »A« i »B« zajed-
nićko polje primjene
(»preneseni turcizmi«)

individualna ili grup-
nospecifićna upotreba
jezika od strane go-
vornika »B«
(prevodilac)

III. 1. U analizi prijevodnog teksta uoćena je nedosljednost u preno-
šnju turcizama: dok su neki prevodioci nastojali da prenesu odrećeni
turcizam, kod drugih je taj isti turcizam preveden. To nam pokazuje
primjer turcizma mahala:

(19)

... i plašili mlaće od sebe po ma-
hali.
(Travnićka hronika, 346)

... und ihre noch jungeren Ka-
meraden aus der Mahalla zu er-
schrecken.
(Wesire und Konsuln, übers. von
Hans Thurn)

(20)

Tu su muktari i kmetovi svih ma-
hala...
(Na Drini ćuprija, 88)

Hier saßen die Bezirksältesten und
Stadträte aller Stadtviertel...
(Die Brücke über die Drina, übers.
von Ernst E. Jonas)

(21)

Jednog petka povelu su ga na aši-
kovanje u mahalu...
(Na Drini ćuprija, 233)

Eines Freitags nahmen sie ihn mit
zum Spaziergang durch das Wohn-
viertel.
(Die Brücke über die Drina, übers.
von Ernst E. Jonas)

³ Na kraju svake Andrićeve knjige na našem jeziku nalazi se opširan
rječnik turcizama, provincijalizama i nekih manje poznatih stranih izraza. Pri-
mijećeno je da je na njemaćkom takav rječnik (u usporedbi s brojem prenese-
nih turcizama) znatno manji. A oćekivali bismo suprotno.

(22)

... jedan od aprilskih dana kad
su telali po *mahalama*...
(Omerpaša Latas, 11)

... war auch jener Apriltag, an
dem die Ausrufer in den *Stadtvierteln*
kundtaten...

(Omer-Pascha Latas, 8, übers. von
Werner Creutziger)

(23)

... petkom, po *mahalama* nije vo-
leo da odlazi.
(Omerpaša Latas, 18)

... wenn die Kameraden freitags
durch die Stadt streiften, mochte
er nicht mitgehen.

(Omer-Pascha Latas, 16, übers. von
Werner Creutziger)

(24)

... noću se grad prolamao od svir-
ke, sijela i ašikovanja po *maha-*
lama.
(Put Alije Đerzeleza, 25)

... es gab Musik, man besuchte
sich gegenseitig, die jungen Bur-
schen zogen *durch die Wohnviertel*
und machten den Mädchen den
Hof.

(Der Weg des Alija Džerzelez, 32,
übers. von Werner Creutziger)

(25)

... i ona mu je pobjegla u *mahalu*.
(Anikina vremena, 52)

... und sie floh vor ihm auf die
Straße.

(Anikas Zeiten, 244, übers. von
Martin Zöller)

(26)

... nešto kao raznoslač poziva po
hrišćanskim mahalama...
(Priča o kmetu Simanu, 145)

... so etwas wie Austräger von
Vorladungen in den *Christenvier-*
teln...

(Die Geschichte von Zinsbauern Si-
man, 97, übers. von Elemar Schag)

(27)

... i kako je zbog toga protiv nje-
ga skočilo i staro i mlado, a na-
ročito deca po *mahalama*.
(Mila i Prelac, 38)

... und wie deswegen alt und jung
hinter ihm her sei, besonders die
Kinder auf den *Straßen*.

(Mila und Prelac, 196, übers. von
Johanes Weidenheim)

(28)

... Merdžan da pripremi sve, a telal da vikne kroz *mahale*...
(Na Drini ćuprija, 50)

... Merdschan solle alles vorbereiten und der Ausrufer in den *Gassen* bekanntmachen...

(Die Brücke über die Drina, 39, übers. von Ernst E. Jonas)

Samo u prvom primjeru navedenog niza ostvaren je potpun prijevod prenošenjem 'turcizma' »mahala« u njemački jezik. *Stadtviertel*, *Wohnviertel*, *Stadt*, *Straße*, *Christenviertel* i *Gasse* samo su djelomičan prijevod ovog turcizma.

III. 2. Slično je i u slijedećoj grupi primjera:

(29)

Zatim je izložio koje su prve potrebe i kakvi će biti pripremni radovi i šta se pri tome očekuje od domaćih Turaka i traži od *raje*, hrišćana.
(Na Drini ćuprija, 29)

Danach erläuterte er, was man zuerst brauche, wie die Vorarbeiten aussehen würden und was man dabei von den hiesigen Türken erwarte und von den *Rajas**, den Christen, verlange.

* Türkische Untertanen, die nicht Mohammedaner sind.

(Die Brücke über die Drina, übers. von Ernst E. Jonas)

(30)

A sitan svet, naročito *raja* od sve tri vere, strepi na svoj način i za svoj račun...
(Omerpaša Latas, 11)

Die kleinen Leute, zumal die *Rajah* — die morgenländischen Christen ebenso wie die Katholiken und die Juden —, zitterten auf eigene Weise und eigene Rechnung.
(Omer-Pascha Latas, 7—8, übers. von Werner Creutziger)

(31)

... eto od koga zavisi moj položaj i moja sudbina, od ove prezrene i slaboumne poturice Plevljaka i od nerazumljive, okorele zlobe i uporstva ove *rajinske gnjide*.
(Na Drini ćuprija, 46)

... von so etwas hängt also meine Stellung und mein Geschick ab, von diesem jämmerlichen, geisteschwachen Plewjak und von der verstandnislosen, verstockten Tücke und Widerspenstigkeit dieses *Christenpacks*.

(Die Brücke über die Drina, 36, übers. von Ernst E. Jonas)

(32)

Raja se radovala.
(Mustafa Madžar, 40)

Die Christen freuten sich...
(Mustafa Magyar, 75, übers. von
Milo Dor und Reinhard Federmann)

(33)

Konačno je začutao... i još pred
ovim *rajetinom*.
(Kod kazana, 60)

Schließlich schwieg er... noch dazu
vor diesem *Christenlummel*...
(Am Kessel, 125, übers. von Alois
Schmaus)

(34)

Ovo je zemlja oskudna i uboga,
tijesna i mrka, ni valija nije u
njoj lako biti a kamoli *raja* i re-
dovnik.
(Čaša, 153)

Es ist ein armes und elendes Land,
eng und düster. Hier hat es nicht
einmal der Gouverneur so leicht,
geschweige denn ein *kleiner Mann*
oder ein Mönch.
(Das Glas, 153, übers. von Milo
Dor und Reinhard Federmann)

(35)

A i uzalud je sve, jer se Stojan
nije dao savetovati ni kad je bio
carski *rajetin*...
(Veletovci, 136)

Und überhaupt sei alles vergebens,
denn Stojan habe nicht einmal da-
mals einen Rat angenommen, als
er *Untertan* des Sultans gewesen
sei...
(Die Männer von Veletovo, 203,
übers. von Wolfgang Grycz)

Christenpack, Christen, Christenlummel, kleiner Mann, Untertan —
nose samo dio značenja koje se javlja u izvornom Andrićevu tekstu. Pot-
pun prijevod ovog našeg turcizma nalazimo i u njemačkim verzijama
primjera 30 (Werner Creutziger) i 32 (Milo Dor i Reinhard Federmann).

III. 3. U posljednjoj grupi primjera nalaze se rješenja koja njemački
tekst nudi za nazive odjeće:

(36)

... u svojim čohali čakširama, gaj-
tanli fermenima i svetlim pruga-
stim *anterijama*.
(Travnička hronika, 182)

... in ihren hosen aus kostbarem
Tuch, ihren mit Litzen verzierten
Westen und hellgestreiften *Ante-
rijas*.
(Wesire und Konsuln, übers. von
Hans Thurn)

(37)

A pored njega veliki vezir, raskopčane *anterije* na grudima i daleko odbačena kauka.

(Na Drini ćuprija, 79)

Und neben ihm der große Wesir mit über der Brust geöffnetem *Obergewand* und weit fortgeschludertem Turban.

(Die Brücke über die Drina, übers. von Ernst E. Jonas)

(38)

... zagrmu uski rukav svoje *anterije*...

(Travnička hronika, 55)

... streifte er den engen Ärmel seines *Rockes*...

(Wesire und Konsuln, 40, übers. von Hans Thurn)

(39)

... znoj curi ispod novih svećanih *anterija*.

(Na Drini ćuprija, 29)

... der Schweiß unter den neuen *Festgewändern* herunterran.

(Die Brücke über die Drina, übers. von Ernst E. Jonas)

(40)

... samo joj na grudima raskinuta *ječerma*...

(Anikina vremena, 87)

... nur über der Brust war ihr das *Westchen* geöffnet...

(Anikas Zeiten, 272—273, übers. von Martin Zöllner)

(41)

... ostalo odelo, košulja, pojas i *jelek*...

(Na Drini ćuprija, 199)

... übrige Kleidung, Hemd, Gürtel und ärmellose *Weste*...

(Die Brücke über die Drina, 162, übers. von Ernst E. Jonas)

(42)

Pod teškom novom *feredžom*...

(Na Drini ćuprija, 131)

Unter dem schweren, neuen *Übergewand*...

(Die Brücke über die Drina, 136, übers. von Ernst E. Jonas)

(43)

... a na njemu crven *džemadan*...

(Na Drini ćuprija, 19)

... im roten *Übergewand*...

(Die Brücke über die Drina, 14, übers. von Ernst E. Jonas)

Ako kod nekih turcizama (*mahala* ili *raja*, na primjer) prevodilac može biti u dilemi da li ih prevesti ili ne, sa riječima koje označavaju dio odjeće neodlučnosti ne bi trebalo biti. Prenošenje u njemački jezik turcizama kao što su *anterija*, *jelek*, *ječerma*, *džemadan*, *feredža* smatram posebno opravdanim. Jer da su preneseni, ne bi se dogodilo da imamo isti prijevodni ekvivalent za ječermu i jelek (*Weste*) ili za feredžu i džemadan (*Übergewand*).

IZVORI

a) na njemačkom:

1. *Omer-Pascha Latas*, Carl Hanser Verlag, München 1980, aus dem Serbokroatischen übersetzt von Wenner Creutziger;
2. *Das Fräulein*, Carl Hanser Verlag, München 1962, aus dem Serbokroatischen übersetzt von Edmund Schneeweis;
3. *Die Brücke über die Drina*, im Verlag Ullstein GmbH, Frankfurt/M — Berlin — Wien, aus dem Serbischen von Ernst E. Jonas;
4. *Wesire und Konsuln*, Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH — Co. KG, München 1978, aus dem Serbokroatischen übersetzt von Hans Thurn;
5. *Čorkan, der Einäugige, und die Fremde*, übersetzt von Alois Schmaus, (*Sämtliche Erzählungen: Im Streit mit der Welt*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 162—176);
6. *Das Glas*, übersetzt von Milo Dor und Reinhard Federmann (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München 1963, S. 168—175);
7. *Traum und Wirklichkeit*, übersetzt von Elemar Schag (*Sämtliche Erzählungen: Im Streit mit der Welt*, Carl Hanser Verlag, München 1963, S. 329—334);
8. *Die Beichte*, übersetzt von Elemar Schag (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München 1963, S. 98—113);
9. *Die Geschichte vom Zinsbauern Siman*, übersetzt von Elemar Schag (*Sämtliche Erzählungen: Im Streit mit der Welt*, Carl Hanser Verlag, München 1963, S. 80—111);
10. *Der Spaß in der Herberge*, übersetzt von Werner Creutziger (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 148—167);
11. *Das Wunder in Olovo*, übersetzt von Alois Schmaus (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 186—192);
12. *Der Weg des Alija Djerzelez*, übersetzt von Werner Creutziger, (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München 1963, S. 15—39);
13. *Anikas Zeiten*, übersetzt von Martin Zöllner (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 211—276);
14. *Mila und Prelac*, übersetzt von Johannes Weidenheim (*Sämtliche Erzählungen: Im Streit mit der Welt*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 185—205);
15. *Mustafa Magyar*, übersetzt von Milo Dor und Reinhard Federmann (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 59—76);

16. *Am Kessel*, übersetzt von Alois Schmaus (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 114—128);
17. *Die Männer von Veletovo*, übersetzt von Wolfgang Grycz (*Sämtliche Erzählungen: Der Elefant des Wesirs*, Carl Hanser Verlag, München, 1963, S. 201—210);

b) na hrvatskosrpskom-srpskohrvatskom: *Sabrana djela Ive Andrića*, Sarajevo, 1976:

1. *Omerpaša Latas*;
2. *Gospodica*;
3. *Na Drini ćuprija*;
4. *Travnička hronika*;
5. *Corkan i Svabica* (u knjizi *Jelena, žena koje nema*, 189—206);
6. *Čaša* (u knjizi *Žeđ*, 149—156);
7. *San i java Pod grabićem* (u knjizi *Znakovi*, 169—174);
8. *Ispovijed* (u knjizi *Žeđ*, 33—48);
9. *Priča o kmetu Simanu* (u knjizi *Znakovi*, 127—157);
10. *Sala u Samsarinom hanu* (u knjizi *Žeđ*, 129—148);
11. *Čudo u Olovu* (u knjizi *Žeđ*, 171—177);
12. *Put Alije Đerzeleza* (u knjizi *Znakovi*, 9—32);
13. *Anikina vremena* (u knjizi *Jelena, žena koje nema*, 11—91);
14. *Mila i Prelac* (u knjizi *Deca*, 27—47);
15. *Mustafa Madžar* (u knjizi *Nemirna godina*, 25—42);
16. *Kod kazana* (u knjizi *Žeđ*, 49—64);
17. *Veletovci* (u knjizi *Nemirna godina*, 133—143).